

פתיחה לפרק "יום טוב"

"וכיום הראשון מקרא קדש וכיום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכה לא יעשה בהם אף אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם" (שמות יב, יז)

"ניאמר אלהם הוא אשר דבר ה' שבתון שבת קדש לה' מחר את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו ואת כל העדף הניחו לכם למשמרת עד הבקר" (שמות טז, כג)

הדינים: כיצד דרך הכנת עירוב זה, למה נזקקים לכך, ועל מה חל העירוב.

הבעיה האחרת הקשורה בהיקף ההיתר של מלאכת יום טוב היא בענין שחיטה שאיננה בדיוק אוכל נפש עבור ישראל. השאלה החשובה ביותר היתה ביחס להקרבת קרבנות ביום טוב. האם יש לראות את קרבנות היחיד (אלה שאינם נאכלים כלל, ואפילו אלה הנאכלים על ידי בעליהם) כחלק מצורכי החג – ועל כן מותר להקריבם בחג עצמו, או שמא אין בכלל ההיתר אלא צורכי אדם המיוחדים בלבד. נושא זה שנוי היה במחלוקת, והיא למעשה המחלוקת הראשונה בהלכה שאנו יודעים עליה (עוד מימי החשמונאים), אלא שבשל עתיקותה של המחלוקת רבו הדעות בדבר היקפה והגדרת התחומים הנכללים בה.

שאלות אחרות הנובעות מאותו נושא, שיש להן חשיבות גם לאחר החורבן, קשורות בהכנת אוכל נפש עבור בעלי חיים השייכים לישראל ועבור בני אדם שאינם מישראל (הבאים להתארח, או שחובה על יהודים לארחם, ביום טוב). ועיקרן של השאלות: האם היתרי המלאכה ביום טוב חלים גם בענינים אלה. שאלות אלה הן עיקר ענינו של פרק זה.

כאמור בתורה הותרה ביום טוב מלאכת אוכל נפש כמו בישול, אפיה וגם שחיטה. היתר מלאכה זה מעורר בעיות רבות ושונות, ובפרק זה דנים בעיקר בשני תחומים; ראשית, אומנם הותרה מלאכת בישול ואפייה ביום טוב, אך כנראה מן הדברים הותרה מלאכה זו רק לצורך יום טוב עצמו, ולא לצורכו של יום אחר (ובודאי לא של יום חול). השאלה היא: מה עושים כאשר חל יום טוב בערב יום השבת, כאשר יש צורך בהכנות מסוימות מערב שבת עבור השבת, וחלק מהדברים האלה (הדלקת הנר, הכנת תבשיל ועוד) קרוב לודאי שיעשה ביום טוב. ואף בהכנות אחרות אין כמעט דרך להמנע מלעשותן ביום טוב אם רוצים להכין לשבת. כדי להדגיש את קדושת יום טוב, וכדי להבליט את איסור ההכנה מיום טוב ליום אחר, תיקנו חכמים את תקנת "עירוב תבשילין". עירוב זה, כשאר תקנות העירובין של חכמים, הוא מעשה פורמלי המאחד שני דברים שונים לחטיבה אחת, ואף עירוב התבשילין "מְעַרְב" את השבת והחג שסעודת השבת והחג לא יחשבו כשתי סעודות נפרדות אלא כהמשך אחד. ומכאן, שכל מה שמכינים בחג יהיה ממילא מוכן גם לשבת בלא הרגשה של חציצה בין זה לזה. אלא שנחלקו חכמים בפרטי